

H A N D

ENPOORTEN

B O E K

A faint, light gray background illustration of a globe. A banner is wrapped around the globe, and several coffee beans are scattered around it. The text 'HANDBOEK BUITENPOORTEN' is printed in bold black letters over the globe.

**HANDBOEK
BUITENPOORTEN**

BUITENPOORTEN

SEPTEMBER 2020

Voorwoord	4
I Inleiding	6
II De Buitenpoort	10
III Stappenplan - Aan de slag met een Buitenpoort	16
Stap 1 - Proces & organisatie	17
Stap 2 - Inventarisatie kansen en opgaven	24
Stap 3 - Identiteit van de Buitenpoort	28
Stap 4 - Inrichting station en stationsomgeving	31
Stap 5 - Programmering	45
Stap 6 - Communicatie	48
Keurmerk Buitenpoorten	56
IV Na de start	57
Bijlage 1 Huisstijl	62
Bijlage 2 Copy	78
Colofon	81

Noord-Holland kent een grote variëteit aan landschappen en dorpen en kan bogen op een rijke cultuurhistorie. Dat aanbod maakt de provincie Noord-Holland een aantrekkelijke provincie om te wonen en recreëren. We hopen dan ook dat steeds meer inwoners, recreanten en toeristen deze mooie plekken gaan vinden.

Om de natuur en recreatiemogelijkheden dichterbij mensen te brengen, hebben provincie Noord-Holland en NS, samen met de Metropoolregio Amsterdam en Natuur- en terreinbeheerders Noord-Holland, de handen ineengeslagen en het initiatief genomen om Buitenpoorten te ontwikkelen.

Buitenpoorten zijn stations die tussen stad en land in liggen en zo zijn ingericht dat mensen makkelijk hun weg vinden naar de natuur. Het station in de regio krijgt er met Buitenpoorten een belangrijke functie bij. Het zorgt er niet alleen voor dat de inwoners naar school of werk kunnen reizen, maar ook dat natuurliefhebbers kunnen genieten van uiteenlopende,

Voorwoord

verrassende landschappen. In eigen land, niet ver van huis en duurzaam met het openbaar vervoer.

Op basis van de ervaringen die zijn opgedaan tijdens de testlocatie Santpoort Noord is het handboek Buitenpoorten opgesteld. In dit handboek bieden wij de betrokken partijen praktische handvatten voor het ontwikkelen van een Buitenpoort, het verbeteren van de reis ernaartoe en de wijze

waarop partijen met elkaar kunnen samenwerken om te komen tot een Buitenpoort.

Met dit handboek willen de provincie Noord-Holland en NS samen met andere partijen bijdragen aan de groei van het aantal stations dat als Buitenpoort fungeert. Zo kunnen meer mensen genieten van de mooie landschappen in onze provincie en de reis ernaartoe op een duurzame manier afleggen.

Cees Loggen

Gedeputeerde van de provincie Noord-Holland voor Ruimtelijke ordening (inclusief wonen), Water, Water als economische drager (WED) Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR)

Irma Winkenius
Regiodirecteur Nederlandse Spoorwegen

I

INLEIDING

BUITENPOORTEN

A faint, stylized illustration of a ship's steering wheel and oars is visible in the background. The steering wheel is at the top, and several oars are positioned around it, all rendered in a dark blue color that matches the background.

Buitenpoorten zijn OV-stations die grenzen aan bijzondere natuur- of recreatiegebieden en de stad verbinden met het buitenleven. Voor mensen die de drukte en het lawaai van de stad willen ontvluchten is een Buitenpoort het ideale startpunt voor een paar uur of een volle dag zorgeloos genieten van de natuur. Kuieren over onverharde paden, uitwaaien op het strand, fietsen door bos en duinen of een bezoek aan een kasteel uit lang vervlogen tijden. Het kan allemaal. Het hele jaar door.

1. Buitenpoorten

Buitenpoorten zijn OV-stations (trein, bus, tram, metro) die een directe relatie leggen tussen de stad en het landschap.

Het programma en de marketing van een Buitenpoort verleiden bezoekers om met de trein naar bestemmingen buiten de stad te gaan. De bezoeker wordt op zijn reis vanaf huis tot aan het natuurgebied begeleid en ondersteund. Zo reserveert hij thuis op de bank alvast een wandeling met een boswachter of een treinkaartje inclusief een speciale lunchaanbieding in het nabijgelegen restaurant van de Buitenpoort. En op het Buitenpoortstation kiest hij een wandeling uit de vele wandelroutes die op het Buitenpoort-informatiebord worden aangeboden.

Een goed bereikbaar landschap dankzij het openbaar vervoer draagt bij aan de leefkwaliteit in de regio's. En dat is van groot belang: door de enorme aantrekkingskracht neemt de druk op

het stedelijk gebied de komende jaren alleen maar toe, onder andere door toerisme.

Buitenpoorten kunnen bijdragen aan het spreiden van toeristen over de regio, zodat de druk op bijvoorbeeld de Amsterdamse binnenstad afneemt. Daarmee zetten Buitenpoorten bovendien gebieden, dorpen en steden in en rondom een metropoolregio als toeristische bestemming op de kaart.

Niet alleen voor stedelingen, ook voor de bewoners rondom deze gebieden is een Buitenpoortstation van grote waarde. De ontwikkeling ervan biedt kansen voor het herinrichten van het station(sgebied), wat de openbare ruimte verbetert. En een betere ontsluiting van het natuurgebied (door o.a. wandel- en fietspaden) maakt het aantrekkelijker om in de buurt van een Buitenpoort te wonen.

2. Voor wie is het handboek Buitenpoorten?

Dit handboek is bedoeld voor iedereen die een Buitenpoortstation wil ontwikkelen: o.a. gemeenten, NS, ProRail, regio's en provincies. Het reikt daarvoor zowel alle noodzakelijke en optionele ingrediënten als een helder stappenplan aan.

In het handboek staan de volgende drie onderdelen centraal:

- De voorwaarden om een stationslocatie te ontwikkelen tot een Buitenpoort.
- Een stappenplan hoe een Buitenpoort te ontwikkelen.
- De inrichtingsprincipes en vereiste communicatie om de Buitenpoort onder de aandacht te brengen.

Het handboek is geen statisch document. Wel een ontwikkeldocument dat we op basis van nieuwe ervaringen en inzichten zullen verrijken en aanpassen.

3. De aanleiding

In 2018 is in opdracht van het programma Metropolitaan Landschap en het programma OV-knooppunten van de provincie Noord-Holland een verkenning gedaan naar het concept Buitenpoorten. Hierbij waren meerder partijen betrokken: Metropoolregio Amsterdam, NS, ProRail, bureau Spoorbouwmeester, Amsterdam & Partners, Milieufederatie, Staatsbosbeheer, ANWB en Wageningen University & Research. In het voorjaar van 2019 werd de eerste testlocatie ingericht: Santpoort Noord. De ervaringen hiermee, de opgedane kennis en verkregen inzichten vinden hun weerslag in dit handboek.

II

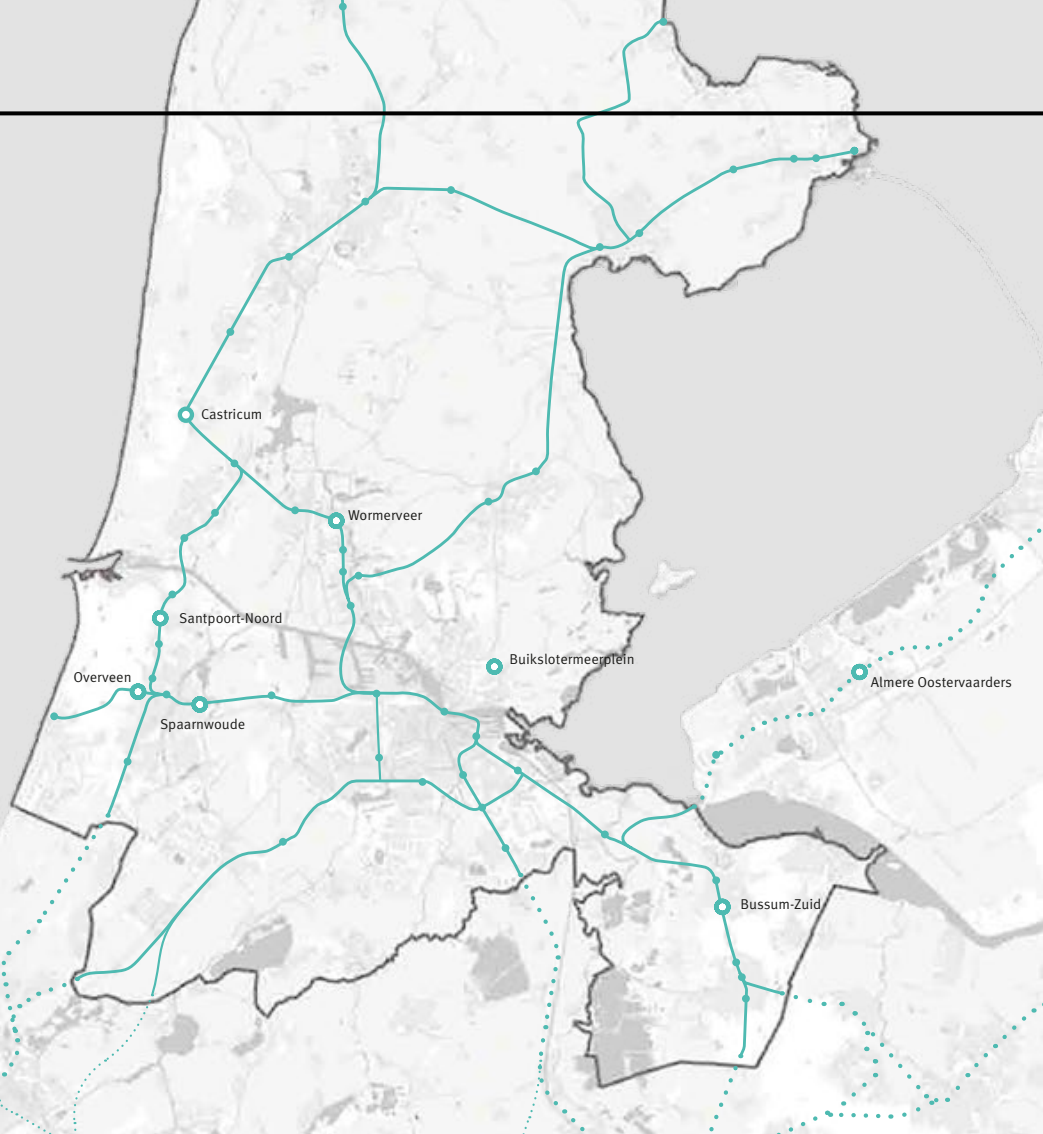
DE BUITENPOORT

BUITENPOORTEN

Het Buitenpoortconcept omvat zowel ruimtelijke aspecten als marketing en programmering. Ook maakt het duidelijk aan welke criteria een station moet voldoen om zich tot een Buitenpoort te ontwikkelen.

Een Buitenpoort is de foyer van het Nederlandse buitenleven. Een informatiepunt, tribune en vertrekpunt vanwaar je de natuur ziet, hoort, ruikt, proeft, voelt en beleeft. Een Buitenpoort zet mensen in beweging en neemt stedelingen, toeristen en forensen bij de hand en toont hen het natuurgebied in zijn volle glorie. Langs wandel- en fietsroutes en door te vertellen over historie, flora en fauna.

Een Buitenpoort is

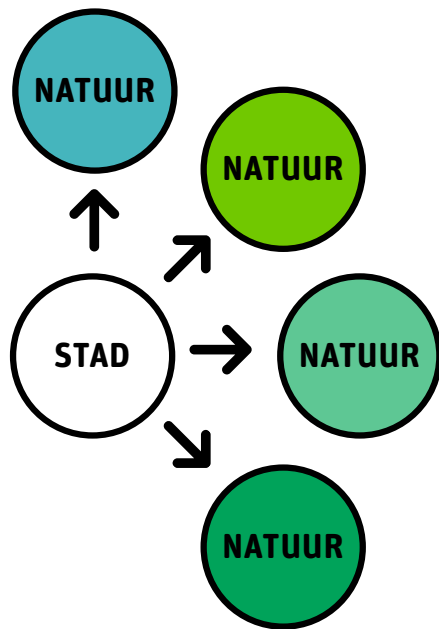

een stationsgebied
dat op herkenbare wijze
toegang geeft tot
een specifiek natuurgebied

Elke Buitenpoort

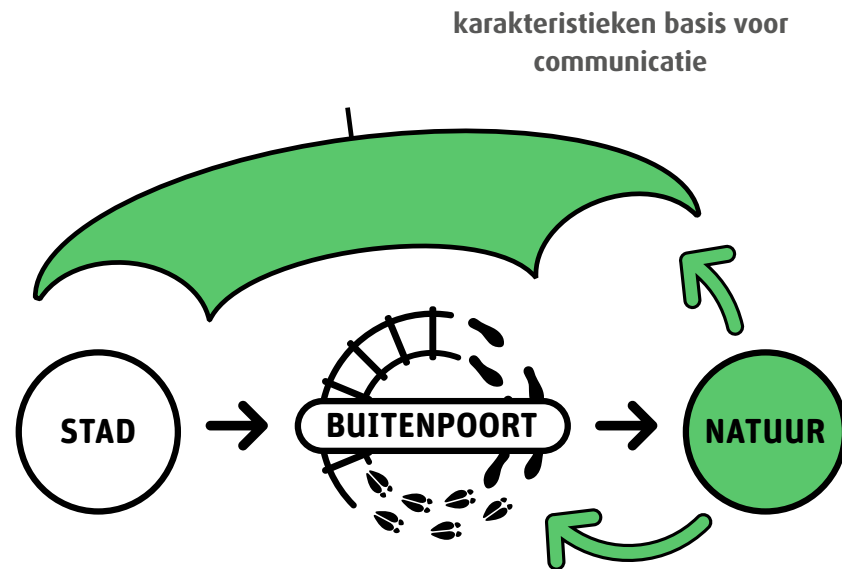
garandeert directe toegang tot
hoogwaardige natuurbeleving

Elke Buitenpoort

onderscheidt zich
van andere Buitenpoorten
door de aard van de natuur

De karakteristieken van de natuur
zijn leidend

karakteristieken basis voor
inrichting / transformatie
stationsgebied

Wanneer komt een station in aanmerking om tot een Buitenpoort te ontwikkelen?

Een station heeft de potentie een Buitenpoort te worden indien:

- Het een knooppunt is van openbaar vervoer: meestal de trein, maar het kan ook een knooppunt zijn van bus, tram of metro.
- Het landschap dichtbij en bij voorkeur zichtbaar is vanaf het station.
- Het landschap een bezoekwaardige bestemming is.
- De reis vanaf de stad niet langer duurt dan circa 30 minuten.
- Het station de functie van ontmoetingsplaats/informatiepunt kan vervullen. (In het bestaande stationsgebouw of een te realiseren ontmoetingsplaats/informatiepunt.)
- Op het station of in de nabije omgeving sanitaire voorzieningen aanwezig zijn (dan wel gerealiseerd kunnen worden).
- Er op het station of in de nabije omgeving een beschutte wachtruimte is, bij voorkeur met een drink- en/of eetgelegenheid (of de mogelijkheid tot de realisatie daarvan).

- Er bij het station of in de stationsomgeving activiteiten en programmering plaats kunnen vinden, bij voorkeur het hele jaar door.
- Er de mogelijkheid is een fiets-, vaar-, en/of wandelnetwerk in de omgeving aan te laten sluiten.

III

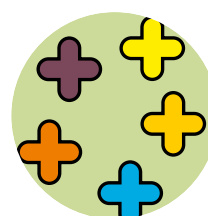
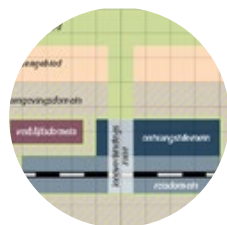
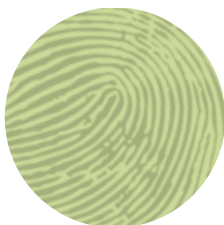
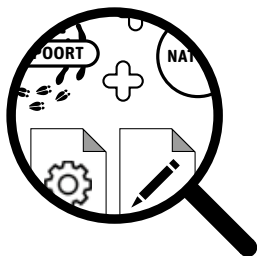
STAPPENPLAN

AAN DE SLAG

MET EEN

BUITENPOORT

Het stappenplan neemt jou, als partner die gaat werken aan de ontwikkeling van de Buitenpoort, bij de hand, in zowel procesmatig als inhoudelijk opzicht. Uiteraard vraagt elke Buitenpoort om een eigen interpretatie van het stappenplan: buitenpoortontwikkeling is en blijft maatwerk.

Bij stap 1 kijk je naar de organisatie en het proces. Om het ontwikkelingsproces goed te laten verlopen, is het zaak vanaf de start duidelijke afspraken te maken met de verschillende partijen. De initiatiefnemers vormen het startteam en stellen vervolgens een projectgroep samen. De initiatiefnemers zijn: de regio (bijvoorbeeld MRA), provincie, NS en de gemeente van de beoogde Buitenpoort. In het Bestuurlijk Overleg Buitenpoorten worden zaken als financiën en potentiële Buitenpoorten geagendeerd.

Stap 1.1 Stel een startteam samen

De initiatiefnemers stellen een startteam samen dat tenminste bestaat uit: de hoofdvervoerder die gekoppeld is aan het station (meestal NS), provincie, regio (bijvoorbeeld MRA) en de gemeente waarin het betreffende station zich bevindt.

Stap 1.2 Inventariseer mogelijke partijen

Het startteam voert ten eerste een netwerkanalyse uit om alle mogelijke partijen te inventariseren die betrokken kunnen worden bij het knooppunt en de directe omgeving.

startteam

Provincie

Regio

Gemeente

Hoofdvervoerder

.....

inventarisatie

Spoorbeheer

Natuurorganisaties

Toerisme-organisaties

Marktpartijen

Bewoners

Stap 1.3 Organiseer een startbijeenkomst

Vervolgens organiseert het startteam een startbijeenkomst en nodigt het alle partijen uit die om op wat voor reden dan ook betrokken willen zijn bij de ontwikkeling. In deze startbijeenkomst wordt vastgelegd:

- wie welk belang heeft, wat de doelstelling is om mee te doen en in welke rol en onder welke voorwaarde men wil bijdragen.
- wie plaats gaat nemen in het projectteam.

startbijeenkomst

Provincie	Noord- Holland
Regio	MRA
Gemeente	Velsen
Hoofdvervoerder	NS
Spoorbeheer	ProRail
Natuurorganisaties	Natuurmonumenten
Toerisme-organisaties	
Marktpartijen	
Bewoners	

Stap 1.4 Stel een projectteam samen

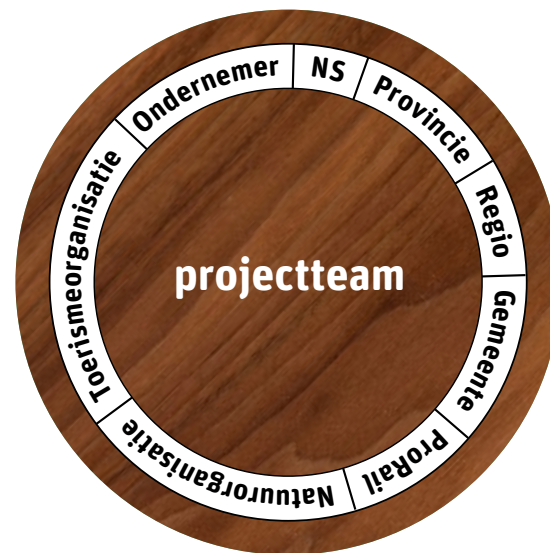
Het projectteam dat wordt samengesteld tijdens de startbijeenkomst, bestaat uit partijen die direct belang hebben bij de ontwikkeling en daarin een actieve rol willen spelen.

Met het projectteam bepaal je ook wie de stakeholders zijn, ofwel de partijen die een belang hebben bij de ontwikkeling van de Buitenpoort, maar niet deelnemen aan het projectteam, zoals ondernemers en bewoners. Het is belangrijk om gedurende het gehele proces de stakeholdersgroep tijdig te informeren en betrekken.

Voorbeeld van een projectteam:

Een goed projectteam bestaat uit verschillende disciplines. Bijvoorbeeld een ontwerper, een beleidsadviseur, een procesmanager etc. In het projectteam zijn naast de initiatiefnemers (zie Stap 1.1) ook vertegenwoordigd: de natuurbeheerder in het gebied, ProRail, een city marketing organisatie zoals bijvoorbeeld Amsterdam & Partners en

een actieve lokale ondernemer (horeca, fietsverhuurder, kioskbeheerder).

Stap 1.5 Maak afspraken in het projectteam

Met het projectteam maak je afspraken aangaande de volgende onderwerpen.

Financiën

Het gaat dan om het bepalen van het budget en het maken van financiële afspraken over beheer en onderhoud, programmering, inrichting, communicatie en mankracht. Duidelijk moet worden wie wat betaalt.

Beleidsdoelen

Wat zijn de verschillende beleidsdoelen en hoe zijn deze gerelateerd aan de budgetten? Door samen te werken kan iedere partner zijn doelen behalen.

Rollen en verantwoordelijkheden

Wie heeft welk belang, welke verantwoordelijkheden, welke rol en onder welke randvoorwaarden wil men meedoen? En wie heeft de leiding over het gehele project (projectmanager)?

Doelgroepbepaling

De Buitenpoortbezoeker (algemene doelgroep) is een liefhebber van natuur, cultuur, sport, gezelligheid en vermaak. Hij hecht waarde aan de rust in de natuur en de gezelligheid van een terrasje op het dorpsplein. Daarnaast houdt hij van zowel avontuur en inspanning als van rust en ontspanning. De Buitenpoortbezoeker is meer dan anderen bereid om geld te besteden aan recreatie. Hij voelt zich energiek en sportief en trekt er graag zelf of met de hele familie op uit. Bij de Buitenpoortbezoeker kun je denken aan: gezinnen, vitale ouderen, (lokale) wandelaars, hardlopers en toeristen. Naast de Buitenpoortdoelgroep is het van belang de doelgroep(en) van alle deelnemende partijen vast te stellen.

Eigendom en zeggenschap projectgebied

Hier breng je in kaart wie eigendom en zeggenschap heeft over de verschillende projectgebieden/domeinen. (Zie ook stap 4, Inrichting station en stationsomgeving.)

Doelen per fase.

Formuleer voor iedere fase (SMART) doelen om monitoring en tussentijdse evaluatie mogelijk te maken.

Looptijd en planning

Bepaal wanneer de Buitenpoort gerealiseerd dient te zijn en maak voor iedere fase een planning. Een Buitenpoort kan in fases worden gerealiseerd en hoeft niet in één keer tot uitvoering te worden gebracht.

Beheer

Bepaal per fase wie verantwoordelijk is voor het beheer van de Buitenpoort.

Stakeholders

Stel vast wie de stakeholders zijn en welke afspraken daarmee gemaakt moeten worden.

Activator/aanjager/placemaker

Stel (indien beschikbaar) partijen aan die actief sturen op de ontwikkeling van de Buitenpoort en het monitoren van de kwaliteit na de ingebruikname. Creëer een placemaking team indien op korte termijn acties en een programma gerealiseerd moeten worden. (Zie ook stap 5 Programmering).

Ontwerpopgave

Stel een plan op voor de selectieprocedure van ontwerpbureaus. Bureau Spoorbouwmeester kan adviseren over architectenkeuze en ontwerpbriefing.

Contactpersonen en aanspreekpunten

Maak een lijst van de belangrijkste contactpersonen en aanspreekpunten.

Stap 1.6 Stel binnen het projectteam de gezamenlijke ambitie vast

Stel in een vervolgbijeenkomst met elkaar een ambitie vast waarin alle partijen zich herkennen en hun belang in weerspiegeld zien. De ambitie kan bijvoorbeeld betrekking hebben op:

- het versterken van de belangrijkste verbinding met de natuur;
- het verbeteren en verbinden van het aanbod van het programma, bijvoorbeeld arrangementen;
- het stimuleren van OV-gebruik naar de Buitenpoort toe.

Stap 1.7 Maak een plan van aanpak

Maak op basis van de uitkomsten van de start- en de vervolgbijeenkomst een plan van aanpak. Leg hierin de gemaakte afspraken vast, waaronder die over looptijd, doelen per fase, samenwerking, procesorganisatie, planning en beheer en budgetten.

Resultaat stap 1

- Er is een startteam samengesteld.
- Er is een inventarisatie van partijen gedaan (netwerkanalyse).
- Er is een projectteam samengesteld met de juiste partijen aan tafel.
- Er heeft een startbijeenkomst met het projectteam plaatsgevonden waarin de belangen, doelstellingen, rollen en randvoorwaarden per partij en stakeholdersgroep zijn bepaald.
- Er heeft een vervolgbijeenkomst plaatsgevonden met het projectteam waarin:
 - de gezamenlijke ambitie is vastgesteld;
 - een lijst met aanjagers is opgesteld die actief sturen op de ontwikkeling van de Buitenpoort;
 - is bepaald welke partij(en) de kwaliteit monitoren nadat de Buitenpoort is geactiveerd. (Zie ook hoofdstuk 4 'Na de start');
 - een budgetbepaling is onderverdeeld naar de deelnemende partijen, de financieringsmogelijkheden in kaart zijn gebracht en een capaciteitsplanning is gemaakt voor het hele projectteam.
- Het projectteam heeft een plan van aanpak gemaakt waarin gemaakte afspraken zijn vastgesteld, waaronder die over looptijd, doelen per fase, samenwerking, selectieprocedure ontwerp bureau, procesorganisatie, planning en beheer en budgetten.

Bij stap 2 analyseer je met het projectteam de huidige situatie in het stationsgebied en de omliggende natuur, zowel ruimtelijk als programmatisch. Daarnaast breng je de mogelijkheden van het stationsgebied in kaart.

Stap 2.1. Maak een situatieschets van het stationsgebied

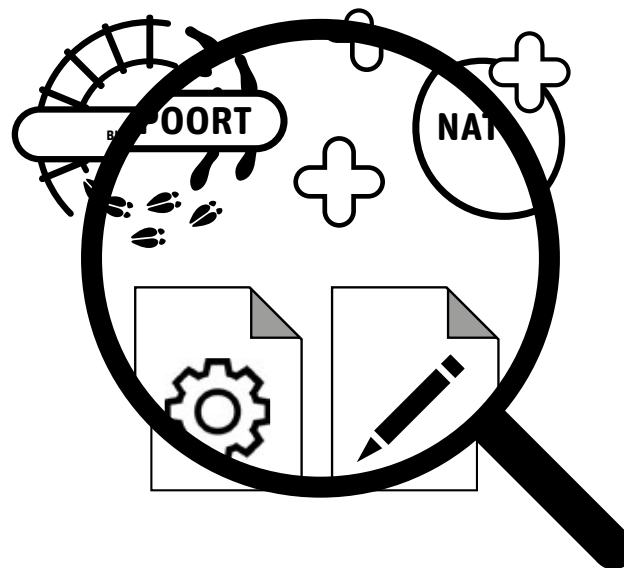
Met het projectteam stel je een situatieschets op. Hoewel de huidige situatie daarbij altijd het vertrekpunt is, denk je ook na over de mogelijkheden die het gebied heeft.

Neem in de analyse in ieder geval de volgende thema's mee:

- station & stationsomgeving;
- programma omgeving;
- aanwezige recreatiemogelijkheden;
- opgaven, beleid en contactpersonen.

Denk bij een analyse van de deze thema's niet alleen aan het station en de directe omgeving (binnen een straal van ongeveer

300 meter), maar ook de omgeving die wat verder van het station verwijderd ligt (bijvoorbeeld het natuurgebied).

Stap 2.2 Hanteer deze checklist ten behoeve van de situatieschets

a Station en stationsomgeving

- Welke horecagelegenheden in de omgeving en op het station zijn er (hotels, restaurants, kiosk etc.)?
- Is er een toilet aanwezig op het station of in de nabije omgeving?
- Hoe staat het met de bewegwijzering (wandel-, fietsroutes en oriëntatie) richting natuur, recreatiegebied en bezienswaardigheden?
- Is er een P+R en wat is daarvan de capaciteit?
- Is er een Kiss & Ride?
- Hoeveel fietsen kunnen worden gestald (binnen en buiten)?
- Zijn er OV-fietsen aanwezig en zo ja, hoeveel?
- Is er in de nabije omgeving of op het station een fietsverhuurder?
- Zijn er deelfietsen aanwezig?

- Is er een stationsgebouw en wie is daarvan de eigenaar, wat zijn de faciliteiten in het stationsgebouw?
- Wie zijn de grondeigenaren?
- Wat is de dienstregeling van trein en/of bus?
- Sluit het station aan op bestaande wandel- en fietsroutes?
- Wat is de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving, zowel architectonisch, stedenbouwkundig als cultuurhistorisch?

b Programma omgeving

- Zijn er cultuurhistorische bezienswaardigheden in de omgeving zoals kastelen, forten, landgoederen, gemalen, musea of cultuurhistorisch landschap (zoals De Beemster)?
- Welke recreatieve voorzieningen zijn er in de omgeving (zoals een kinderboerderij, zwembad of zwemvijver, strandjes of bootverhuur)?
- Welke wandel-, fiets- en vaarroutes zijn er in het gebied?
- Hoe is de ontsluiting voor wandelaars, fietsers, ruiters, joggers, crossers, etc.?
- Zijn er stiltegebieden?

c Natuur

- Wat zijn de belangrijkste kenmerken van het nabijgelegen natuurgebied? Denk aan type landschap (grasland, riet, bos, heide, duinen, park, water, etc.)

d Opgaven

- Welke opgaven - ook de ruimtelijke - spelen er **op dit moment** in de stationsomgeving op het gebied van wonen, verkeer, werken, recreatie en natuurbeheer?
- Welke **toekomstige** ontwikkelingen op het gebied van wonen, verkeer en werken kunnen van invloed zijn op het stationsgebied?
- Hebben de stationsbeheerders (zoals ProRail en NS) plannen voor het station en de stationsomgeving (bijvoorbeeld onderhoud van het station en stationsgebouw, liften, fietsenstalling e.d.)?
- Zijn er verkeersknelpunten of mobiliteitsvraagstukken (zoals een wegomlegging of vernieuwing van een viaduct) die gaan

spelen in de toekomst en mogelijk van invloed zijn op de bereikbaarheid, de ruimte en de leefbaarheid van het station?

e Beleid

- Welke beleidsdocumenten zijn van belang voor het station en het stationsgebied vanuit de gemeente, provincie en Rijksoverheid? Denk hierbij aan een bestemmingsplan, omgevingsvisie, investeringsagenda's en uitvoeringsprogramma's, recreatieve infrastructuur en beschermingsinstrumenten voor het landschap, OV-SAAL, SBAB of RAPS.
- Welke gerelateerde (bestuurlijke) gremia zijn van belang? Waarin kunnen zaken worden geagendeerd of welke overlegstructuren hebben invloed op de besluitvorming? Wat is bijvoorbeeld de planning van het Bestuurlijk Overleg Buitenpoorten, de gemeenteraden etc.?

Resultaat stap 2

In stap 2 heb je met het projectteam een situatieanalyse uitgevoerd die het volgende heeft opgeleverd:

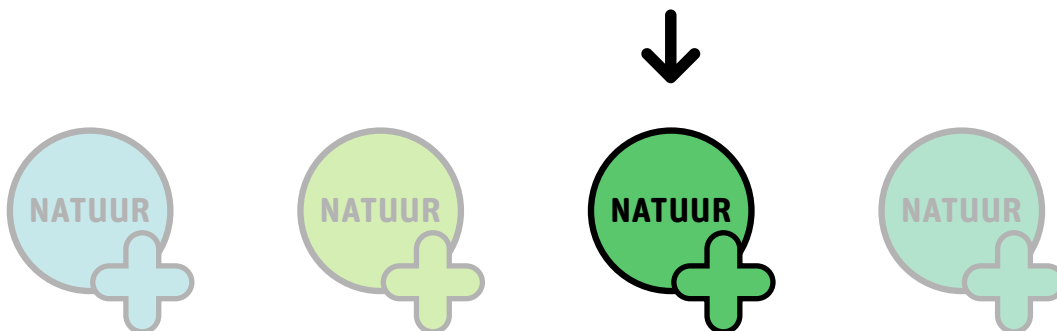
- Een inventarisatie van de ruimtelijke situatie;
- Een inventarisatie van kansen, bedreigingen (SWOT) en projecten die van invloed zijn op het projectgebied.

In deze stap ga je als projectteam op zoek naar het antwoord op de vraag om welk type Buitenpoort het gaat en wat het karakter is van de Buitenpoort. Om de identiteit te bepalen zoom je ook verder in op de lokale inventarisatie uit stap 2.

De bijzondere combinatie van landschappen, planten en dieren, cultuurhistorie, bezienswaardigheden en natuuractiviteiten maken elke Buitenpoort uniek. Deze highlights zijn bepalend voor de identiteit en zullen centraal staan in de vormgeving, programmering en communicatie.

Stap 3.1 Bepaal de identiteit van de Buitenpoort

Wanneer je met alle partners van het projectteam op zoek gaat naar de identiteit van de Buitenpoort, zal je merken dat dit gezamenlijk proces de partners verbindt en draagvlak creëert bij alle betrokkenen, voor de korte én lange termijn.

Stap 3.2 Selecteer 5 tot 10 onderscheidende highlights van het natuurgebied

- Maak een aansprekende selectie van onderscheidende lokale landschappen, dieren en planten (bijvoorbeeld het heidelandschap, de wisent of de zeldzame veldsprinkhaan het Locomotiefje).
- Doe hetzelfde voor de aanwezige cultuurhistorische bezienswaardigheden (kastelen, forten, droogmakerij, veenweide).
- En selecteer een aantal aansprekende natuur gerelateerde activiteiten en attracties (zoals kanoën, een uitkijktoren of bergtop).

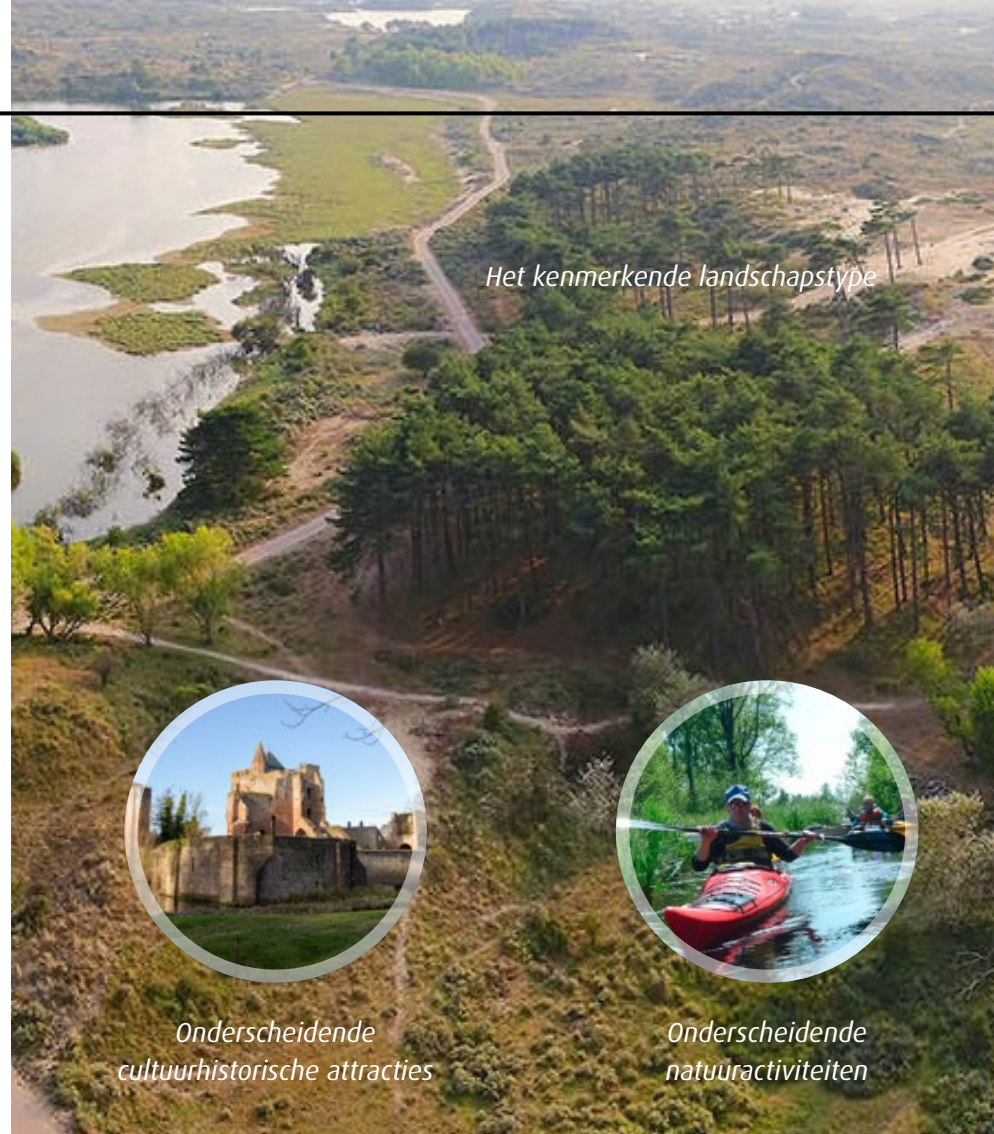
*Onderscheidende
planten en dieren*

*Onderscheidende
cultuurhistorische attracties*

*Onderscheidende
natuuractiviteiten*

Het kenmerkende landschapstype

Resultaat stap 3

De derde stap heeft een onderscheidende selectie aan Buitenpoort highlights opgeleverd. Die bepalen de 'merkidentiteit' van de betreffende Buitenpoort. Deze highlights helpen de bezoekers te kiezen uit het totaalaanbod van Buitenpoorten in de omgeving en laat hen in vogelvlucht kennismaken met het betreffende natuurgebied.

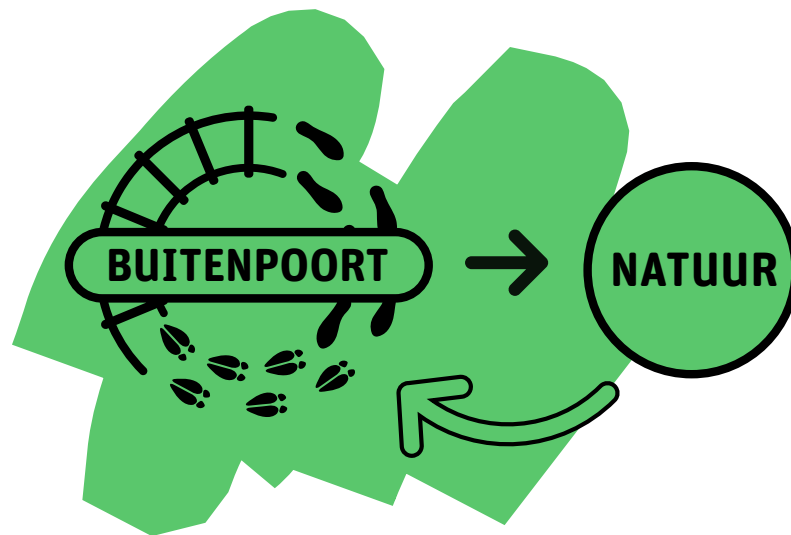
De highlights van testlocatie Santpoort Noord

In stap 3 is een merkidentiteit bepaald voor de Buitenpoort. De volgende stap is om dit ruimtelijke invulling te geven in het stationsgebied.

Bij de inrichting van het station en de stationsomgeving is het belangrijk om de grondeigenaren te betrekken in het proces en samen te kijken naar wat er mogelijk is. Per gebied kunnen de eisen anders zijn. Zo wordt in dit hoofdstuk beschreven welke domeinen er zijn in het stationsgebied.

Voor de inrichting van het stationsgebied worden ruimtelijke principes gehanteerd en wordt gekeken naar de nodige faciliteiten voor de Buitenpoort.

Voor de inrichting van het station en de stationsomgeving ben je gehouden aan de richtlijnen en beleid van NS en ProRail. Informatie hierover vind je via de volgende links:
Sporbeeld: www.sporbeeld.nl
Algemeen: www.sporbeeld.nl/visie-op-informatie
Handboeken: www.sporbeeld.nl/beleid/station#node-96-2
Visie op outillage: www.sporbeeld.nl/sites/default/files/issuu/Visie_op_stationsoutillage_20110324def.pdf
Het Stationsconcept: www.sporbeeld.nl/sites/default/files/issuu/BSM-20120930-website%20beleid_het%20stationsconcept-DEF.pdf
Aanvragen vergunningen bij ProRail: www.prorail.nl/leveranciers/praktische-informatie/vergunningen-aanvragen
Artikel 2 spoorwegwet: https://wetten.overheid.nl/BWBR0015007/2019-06-16#Hoofdstuk1_Artikel2

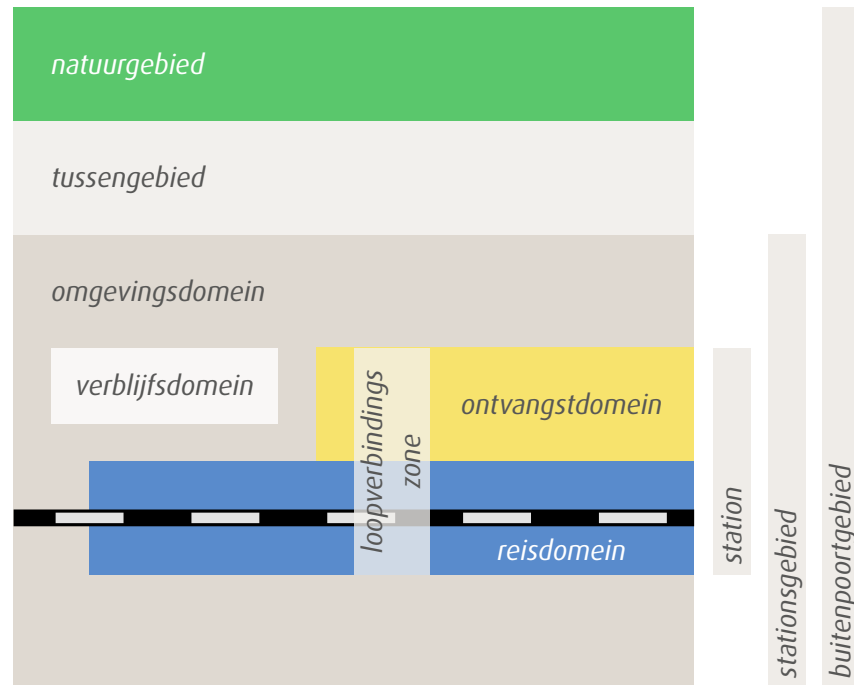
Stap 4.1 Betrek de verschillende domeinen

Ieder OV-knooppunt, en dus ook een Buitenpoort, kent verschillende domeinen met elk een eigen rol. De stationsdomeinen ordenen functies en voorzieningen al naar gelang de behoeften van de gebruikers op hun route naar en door het station. Dit betekent dat de ontwikkeling van een Buitenpoort maatwerk is. Als projectteam krijg je te maken met verschillende partijen die gaan over eigenaarschap, beheer, inrichting en veiligheid.

De verschillende domeinen

Het reisdomein

Het reisdomein heeft als doel de reizigers zo makkelijk en efficiënt mogelijk te verplaatsen van en naar het openbaar vervoer.

Domeinenschema - Niet alle domeinen komen per se voor bij elk station.

Het ontvangstdomein

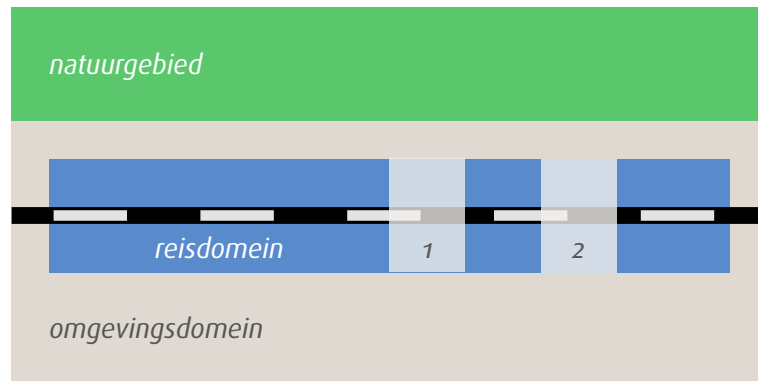
Het ontvangstdomein zorgt ervoor dat de reizigers in het station worden ontvangen en verwelkomd. In dit gebied is het belangrijk dat reizigers snel en gemakkelijk hun weg vinden door middel van de juiste informatievoorzieningen.

Het verblijfsdomein

Het verblijfsdomein is een domein dat normaliter vooral voorkomt bij grote stations. Het vormt een eigen wereld binnen (of rondom) het station die niet zozeer gericht is op een transfer van en naar de trein, maar waarin reizigers kunnen vertoeven. Ze kunnen er bijvoorbeeld winkelen, eten en drinken en zich ontspannen.

Het omgevingsdomein

Het omgevingsdomein zorgt ervoor dat vertrekkende treinreizigers veilig, soepel en gemakkelijk het station kunnen vinden en arrivinge treinreizigers op dezelfde manier hun fiets, auto of aansluiting op ander openbaar vervoer vinden.

Domeinenschema van testlocatie Buitenpoort Santpoort Noord met een stationstunnel (1) en een interwijkttunnel (2)

De loopverbindingszone

De loopverbindingszone zorgt voor een snelle navigatie en doorstroming tussen treinperrons en de stationsentree. Bij de Buitenpoortstations loopt deze zone herkenbaar door tot aan het natuurgebied.

Het tussengebied

Het tussengebied is het stuk tussen het landschap en het stationsgebied. Dit kan een parkeerplaats zijn, een weg of een andere 'barrière' die het landschap scheidt van het station.

Het natuurgebied

Het hoogwaardige landschap nabij het station is meestal in eigendom van natuurorganisaties. Zij beheren de natuur, maar gaan ook over wandel- en fietspaden.

Enkele tips:

- Breng in kaart wie de verantwoordelijke partijen zijn in de verschillende domeinen.
- Zorg ervoor dat je op het juiste moment de juiste partijen laat aanhaken en overleg, bijvoorbeeld met NS, ProRail of de verantwoordelijke gemeente, wat mogelijk is in het specifieke domein. Een voorbeeld: ProRail en NS hanteren het standpunt dat er in de stationsomgeving geen stickers geplakt mogen worden.
- Focus je wat de vormgeving en uitingen betreft op de stationsomgeving.
- Houd rekening met het aanvragen van vergunningen wanneer je gebruik wilt maken van bijvoorbeeld panelen, informatieborden of bewegwijzering.

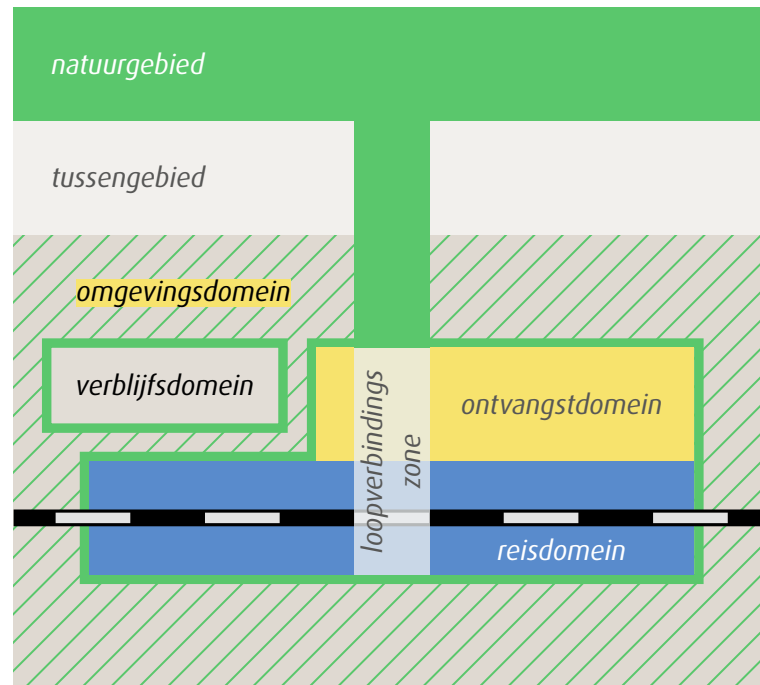
Stap 4.2 Bepaal de ruimtelijke inrichting

a Inrichting van het stationsgebied

De reiziger stapt de trein uit en de natuur in. Bij een Buitenpoort start de natuurbeleving op het perron. Het stationsgebied is dan ook natuurinclusief ingericht en wordt als zodanig beheerd. Zo zijn vogelgeluiden op het perron of afbeeldingen van de highlights een voorbode van de natuurbeleving.

Soms ligt het stationsgebied direct aan het natuurgebied. Bij station Wormerveer bijvoorbeeld ligt het natuurgebied direct aan de westzijde van het station. In veel gevallen is er een tussengebied. Zo ligt er bij Bussum-Zuid een parkeerplaats tussen het station en het natuurgebied en in Santpoort Noord een laantje. Het omgevingsdomein dient dan te zorgen voor een pad, zodat de bezoeker vanaf het ontvangstdomein over dit pad het natuurgebied kan bereiken.

Ontwerpen in het reisdomein en het ontvangstdomein, zijn gebonden aan voorschriften van het spoor.

b Het stationsgebied als onderdeel van het natuurgebied

Houd voor de ruimtelijke inrichting van het stationsgebied rekening met de volgende punten:

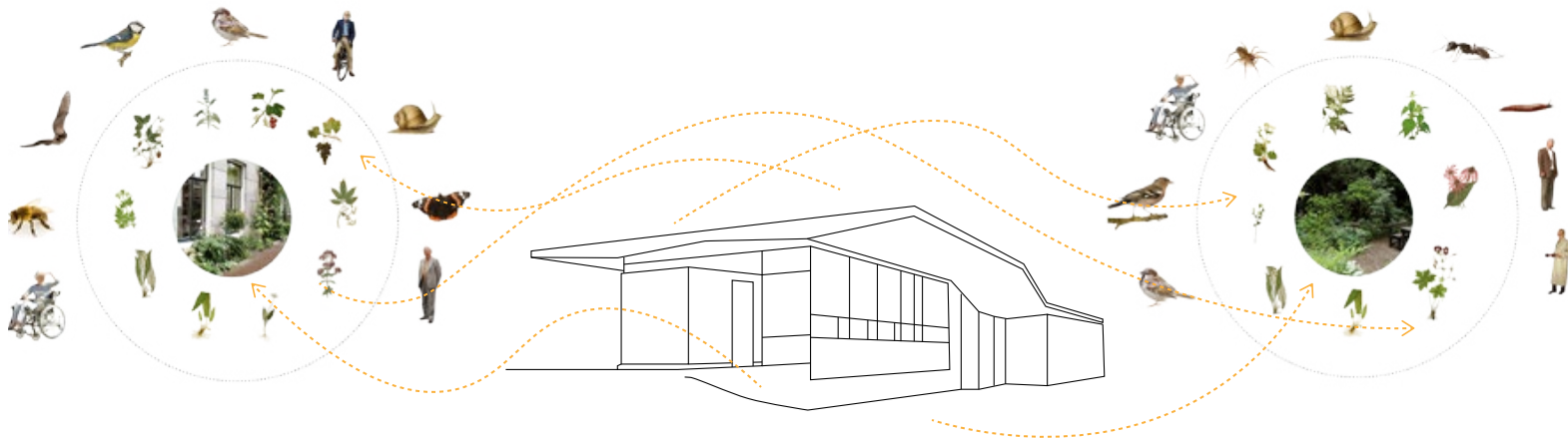
- Het station moet in, direct aan of zeer nabij het landschap van de bestemming liggen.
- Het landschap van bestemming is zichtbaar vanaf het perron. Als het landschap van bestemming niet zichtbaar is, kun je herkenbare landschapselementen terug laten komen die vanaf het perron zichtbaar zijn. Bijvoorbeeld met beplanting die refereert aan de beplanting in het natuurgebied.
- Zorg dat het Buitenpoortstation direct aansluit op een pad dat begint in het omgevingsdomein en de bezoeker de natuur in leidt.
- Gebruik materialen die natuurbeleving oproepen. Kies bijvoorbeeld voor een houten bank in plaats van een

gekleurde polyester bank. En kies voor een hekwerk in plaats van glasplaten.

- Ga na welke quick wins er zijn als het gaat om duurzame stationsinterventies. Wellicht zijn er plantenbakken in het ontvangstdomein of beplantingstroken in het omgevingsdomein waarin je planten uit het natuurgebied in kan laten plaatsen.
- Creëer met elementen van de horecagelegenheid annex bezoekerscentrum een context die aansluit bij het landschap. Bijvoorbeeld met de naam (zoals Duinzicht), interieur of voorzieningen zoals een boekenkast met boeken over de lokale natuur.

- De Buitenpoort is natuurinclusief, de natuur is deel van het station en de vogelzang begint op het station. Elke plant- en diersoort gedijt onder soortspecifieke omstandigheden. Zonder stenen gebouwen waren er in steden bijvoorbeeld geen gierzwaluwen, uilen, hagedissen of muurvarens in Nederland. De domeinen zijn ingericht om met name

de gebouwbewonende soorten vogels, vleermuizen en insecten gastvrij te ontvangen. Voedsel, veiligheid en ruimte voor voortplanting zijn voorzien. Daarvoor worden bijvoorbeeld nestkasten geïntegreerd in het gebouw en zijn de borders en bakken gevuld met lokale en bijvriendelijke beplanting.

Stap 4.3 Maak inrichting en beheer natuurinclusief

a Natuurspecifiek station

Dankzij de natuurinclusieve inrichting van een Buitenpoort stapt de reiziger vanuit de trein meteen in de natuur. Het stationsdomein maakt derhalve onderdeel uit van de lokale ecologie. Bij de inrichting en het beheer van het station en de stationsomgeving zijn de behoeften van de dieren mede bepalend voor soort beplanting, materiaalkeuze en de inrichting.

Voorbeeld: mussen broeden in groepen en leven in de buurt van de mens. Ze vinden hun voedsel binnen 100 tot 200 meter van hun nest en leven in dichte beplantingen of in nestkasten, omgeven door heesters of laag vertakte bomen.

Montage van station Wormerveer als Buitenpoort

b Natuurbewust station

Door bewust te sturen op de volgende drie aspecten kan de natuur in en om het station beter gedijen.

Variatie in schaal en maat

Variatie helpt de natuur. Hoe groter de variatie binnen het stationsdomein hoe meer soorten microklimaten ontstaan. En hoe meer diersoorten zich kunnen vestigen. Kleine vogels nestelen bijvoorbeeld het liefste in oostgevels, omdat daar de zon opkomt. Vleermuizen daarentegen, hebben liever een verblijf gericht op het westen, aangezien zij pas bij zonsondergang actief worden. Onderzoek dus op welke wijze je variatie mogelijk kan maken.

Porositeit

Objecten binnen het stationsdomein zoals muren, daken en verhardingen maken het voor dieren mogelijk zich te vestigen. Daarbij geldt: hoe meer porositeit (kleine openingen) hoe beter.

Maak bijvoorbeeld nestkasten in de gevels en zorg voor grip voor klimplanten. En geef de voorkeur aan open verharding om het bodemleven de ruimte te geven.

Diversiteit in gebruiksvormen en onderhoud

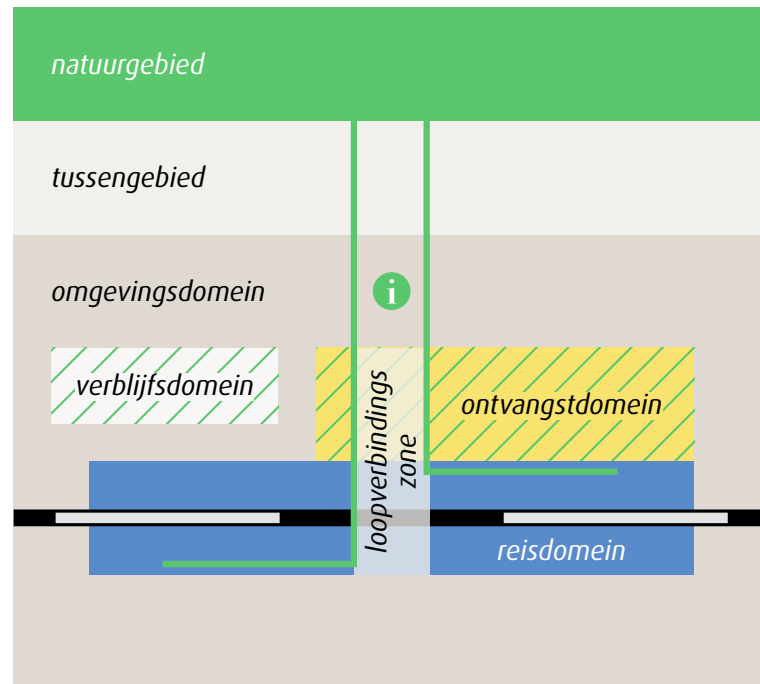
De diversiteit in flora en fauna neemt toe bij variatie in gebruik en onderhoud. Maak bijvoorbeeld niet alle muren en muurtjes tegelijk mosvrij. En laat bijvoorbeeld spontane beplanting op de ongebruikte daken toe totdat ze zaad hebben gezet.

Stap 4.4 Bepaal de vormgeving en routing aan de hand van de domeinen

De vormgeving en routing geven de stationsomgeving een Buitenpoortuitstraling en wijzen de bezoeker de weg naar de natuur.

Kijkend naar de verschillende domeinen gelden de volgende criteria voor vormgeving en routing:

- De vormgeving verloopt van visuele beleving in het stationsdomein naar praktische een wandel- en fietsroute in het omgevingsdomein en het tussengebied.
- De vormgeving en routing zijn gebaseerd op de geldende domeinrichtlijnen.
- De vormgeving en routing in het stationsdomein dragen bij aan de doorstroom van de reizigers.
- De vormgeving is afgestemd met de verantwoordelijke partijen van elk domein.

a Vormgeving per domein

Vormgeving is maatwerk. De mogelijkheden per domein verschillen.

Ton Poortvliet

Spoorbouwmeester

Evert Schmit

De vormgeving van het *ontvangstdomein*, het *reisdomein* en de *loopverbindingzone* is in overeenstemming met het vormgevingsbeleid van de spoorse sector.

Voorbeeld van een duurzame vormgeving van een *loopverbindingzone* bij Station Amsterdam Centraal. Irma Boom - Zeegezicht aan het IJ

Voorbeelden van testlocatie Santpoort Noord van route-informatie en bewegwijzering in het *omgevingsdomein*.

b Routing

Het Buitenpoortinformatiepunt informeert bezoekers over en wijst hen de weg naar de geselecteerde highlights. Dit informatiepunt bestaat uit een gebiedskaart met een bijzondere selectie wandel- en fietsroutes (die starten vanaf de Buitenpoort) en een verbindingsroute die het station verbindt met de natuur.

Bepaal de fiets- en wandelroutes

Selecteer in een vervolgbijeenkomst met het projectteam samen met provincie, de lokale gemeente en natuurorganisaties de

wandel- en fietsroutes en breng die in kaart. Volg hier bij de volgende stappen:

- Inventariseer alle routes naar de gekozen highlights van het natuurgebied.
- Maak een keuze uit de bestaande wandel- en fietsroutes.
- Zorg dat er voor elke doelgroep een route is: ervaren wandelaars, gezinnen met kleine kinderen, recreatieve wandelaars/fietsers. Maak bijvoorbeeld routes van 2, 4, 6, 8, 15 en 25 km.
- Maak gebruik van bestaande bewegwijzering.
- Maak gebruik van de verschillende elementen uit het huisstijlboek (zoals pictogrammen, landkaart en routes).

Stap 4.5 Maak een plan voor de faciliteiten

Basisfaciliteiten

Neem de bestaande of te ontwikkelen faciliteiten op in het inrichtingsplan/programma van eisen. Denk bij basisfaciliteiten aan o.a.:

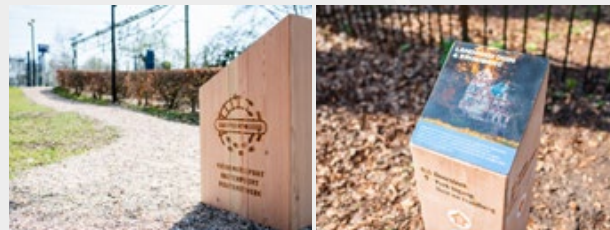
- Toilet.
- Drink- en eetgelegenheid (dit kan een kiosk, NS Stationshuiskamer, een foodtruck of pop-up restaurant zijn).
- Een informatiepunt (dit kan een permanent of tijdelijk paneel zijn).
- Beschutte wachtruimte op het station.
- Fietsverhuur op het station of in de nabijheid ervan.

Resultaat stap 4

De vierde stap heeft het volgende opgeleverd voor de inrichting van station en stationsomgeving:

- Een plan voor de natuurinclusieve ruimtelijke inrichting van het stationsgebied (inclusief een plan voor de faciliteiten). Aan de hand van dit plan kan het programma van eisen worden opgesteld.
- Een herkenbare buitenpoortvormgeving die de bezoekers meeneemt vanaf het perron naar het natuurgebied.

- Een informatiepunt dat de bezoeker helpt een keuze te maken uit het geselecteerde aanbod van fiets- en wandelroutes.
- Een verbindingroute die met behulp van bewegwijzering (in de vorm van informatiepanelen) bezoekers naar het natuurgebied leidt en onderweg laat kennismaken met de highlights.

Test locatie Santpoort Noord

Een Buitenpoortstation gaat gepaard met faciliteiten, activiteiten en arrangementen die bijdragen aan de functie van het station als recreatief knooppunt. De programmering zorgt ervoor dat het station de plek is waar bezoekers hun route beginnen en eindigen.

In de vijfde stap geef je samen met de lokale gemeenschap (bewoners, ondernemers, actieve organisaties) invulling aan de korte en lange termijn programmering van het Buitenpoortstation.

Stap 5.1 Inventariseer de bestaande programmering

Maak hier gebruik van de inventarisatie die je als projectteam in stap 2 hebt gedaan van de bestaande natuur gerelateerde faciliteiten, activiteiten en programma's. Wellicht organiseert de VVV een VVV-informatiedag waar je als Buitenpoorten bij kan aanhaken. Of kan je korting geven op fietsverhuur of in een restaurant op vertoon van een geldig vervoersbewijs.

Stap 5.2 Betrek alle stakeholders

Nodig alle relevante lokale bewoners en ondernemers uit waarmee je invulling kan geven aan de programmering en deze kan uitvoeren. Stel hiervoor programmeringsteam samen.

Stap 5.3 Bepaal de programmering

Beschrijf met het programmeringsteam wat er op lange en korte termijn moet gebeuren om van het Buitenpoortstation een verblijfplaats te maken.

Stap 5.4 Stel het budget vast

Reserveer budget voor de organisatie en maak afspraken over de financiering van beheer en onderhoud en de uitvoering van de programmering (zoals communicatie en promotie).

Voorbeelden van activiteiten die gepromoot kunnen worden.

Activiteitenkalender

bekijk de agenda

Wandelen

ontdek mooie routes

Fietsen

routes en fietsverhuur

Kids

buiten spelen! routes

Wisenten spotten

lees meer

Zwemmen

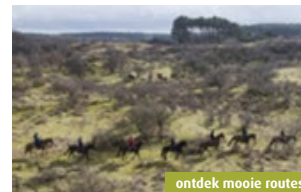
lees meer

Thijssse Tour

in de voetsporen van JacP. Thijssse

Paardrijden

ontdek mooie routes

Excursies & groepsactiviteiten

ontdek mooie routes

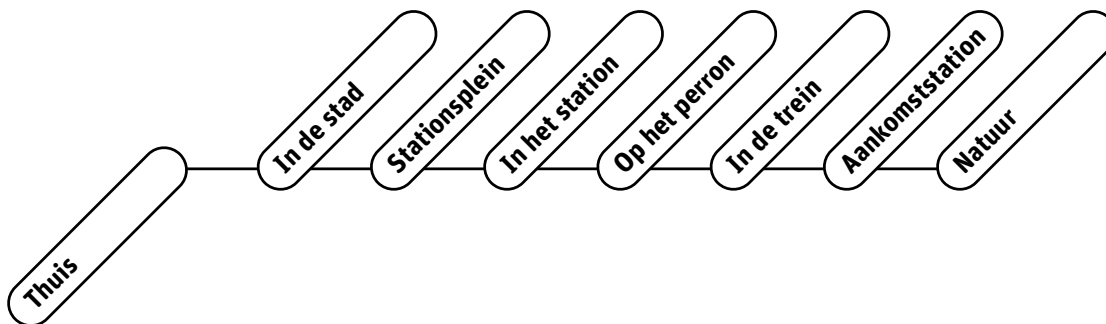
Resultaat stap 5

Er is een korte en langetermijnplanning, inclusief budget, voor de programmering gemaakt.

De programmering bestaat uit aantrekkelijke natuur gerelateerde voorlichting, activiteiten, diensten, faciliteiten en arrangementen.

Er is lokaal programmeringsteam samengesteld dat de programmering aanbiedt en uitvoert.

Op basis van de bepaalde identiteit en de customer journey ga je in stap 6 invulling geven aan de communicatie. Daarbij begeleid je de potentiële bezoeker vanuit zijn huis naar het nabijgelegen natuurgebied en maak je gebruik van prachtige natuurfoto's, actuele informatie over flora en fauna en praktische informatie zoals reisafstand en vertrektijden.

- Vertrekpunt - stad
- Bestemming - natuur
- Reistijd - kort

Overzicht Customer journey communicatiegebieden

Stap 6.1 Stem de communicatie af op de customer journey

De *customer journey* maakt duidelijk waar, wanneer en hoe de doelgroep met jou als Buitenpoort in contact kan komen. Thuis via het internet bijvoorbeeld (de domeinnaam www.buitenpoorten.nl is geregistreerd), in de stad viaabri's, in de bushokjes en op het station via digitale billboards in de vertrekhal. Maar ook in de trein en op het perron bij aankomst. Al die contactmomenten kunnen een rol spelen in het keuzeprocess. En waar het thuis en in de stad meer draait om inspiratie en activatie (de voorbereidingsfase) gaat het gedurende de reis - nadat is besloten de natuur in te trekken - meer om informatie.

Thuis op de bank komt het landschap virtueel via een app en website tot leven

Buitenpoort natuurfoto campagne met reisinformatie

Digitaal scherm Station Amsterdam Centraal

Actuele natuurinformatie in combinatie met landschap en vertrektijden

Door de tunnel lopen is door het landschap lopen

Buitenpoort natuurexpositie op het perron

Geniet van Buitenpoort natuur tussen stad en land

Voorbeeld van communicatie afgestemd op de customer journey

6.2 Formuleer de kernboodschappen

In de verschillende boodschappen waarmee we de doelgroep interesseren om een bezoek te brengen aan het natuurgebied, onderscheiden we vier niveaus:

1. Inspireren Buitenpoortenconcept
2. Inspireren/activeren specifieke Buitenpoort
3. Inspireren/activeren highlights
4. Informeren highlights en routes

Ga voor de activerende boodschap en informatie over de highlights (niveau 3 en 4) op zoek naar bijzonder beeldmateriaal en aansprekende verhalen. Iets wat je alleen waar kan nemen als je het weet of een activiteit aan kan koppelen (iets wat je kan bezoeken, bekijken, klimmen e.d.) en waar een mooi verhaal achter schuilt. Een mooi voorbeeld is 't Locomotiefje, een bijzondere, zeldzame veldsprinkhaan die voorkomt in Zuid-Kennemerland en het geluid maakt van een optrekkende trein.

De activerende boodschappen (niveau 2 en 3) worden vergezeld van praktische informatie zoals het station van vertrek en de reistijd. Het tonen van de reistijd is niet alleen praktisch, maar ook bedoeld om te laten zien hoe dichtbij de natuur is.

Om deze boodschappen elkaar te laten versterken en te zorgen voor herkenbaarheid, is een kapstok ontwikkeld die bestaat uit de volgende elementen:

- Stap in... Stap uit...
- Stap in... Volg het spoor naar...

Hoe je deze kapstok op elk niveau toepast, wordt aan de hand van enkele voorbeelden toegelicht in Bijlage 2 (copy).

Stap 6.3 Werk een communicatieplan uit

Maak met het projectteam een communicatieplan dat beschrijft welke media je waar en wanneer inzet en welke kernboodschappen je wilt communiceren. Beschrijf ook welke elementen uit het huisstijlboek je daarbij wil gaan inzetten.

Hierbij kun je de volgende stappen volgen.

Bepaal de rol van iedere partner

Bespreek met betrokken partijen wie welk communicatiegebied van de customer journey voor zijn rekening neemt op creatief, strategisch en budgettair vlak. Door onderling af te stemmen en waar mogelijk samen op te trekken, profiteren alle partijen van elkaars kennis, middelen en budget.

Bepaal per contactmoment de doelstellingen

Formuleer voor elke partij en bijbehorend gebied de communicatiedoelstellingen. De stad wil bijvoorbeeld spreiding van bezoekers, de NS wil meer reizigers in de trein voor

de tegenspits en gemeenten willen het vestigingsklimaat verbeteren.

Bepaal per contactmoment de doelgroepen

Breng aan de hand van de customer journey de verschillende doelgroepen en hun behoeften in kaart: stedelingen, toeristen, treinreizigers, recreanten, bewoners en ondernemers.

Bepaal de communicatiemiddelen

Maak, afhankelijk van het budget en de contactmomenten, een selectie van betaalde media, eigen media en redactionele media.

- Betaalde media kunnen zijn: advertenties, buitenreclame, gesponsorde content en de inzet van promotieteams, video informatiecube e.d.
- Eigen media kunnen zijn: website, sociale media, mailing, digitale schermen op het station, activatie in de trein, folders op locatie, stationspanelen e.d.
- Eigen media van Buitenpoort partners kunnen zijn: websites, social media kanalen, influencers en vloggers.
- Redactionele media kunnen zijn: gratis publiciteit in kranten en tijdschriften, op websites en social media.

Richt de customer journey in

Bedenk voor ieder contactmoment en doelgroep welke boodschap je wilt overbrengen en via welk medium.

Bepaal het budget

Stel op basis van de verschillende contactmomenten en verantwoordelijke partners het totale budget vast voor de gehele customer journey.

Maak per domein een planning voor de uitvoering

Breng in kaart welke uitingen en media wanneer gemaakt en ingezet moeten worden.

Productie communicatiemiddelen

Schakel een vormgever en tekstschrijver in om de communicatiemiddelen te maken. Laat hen gebruikmaken van de elementen uit het huisstijlboekje en het copyconcept (zie bijlagen 1 en 2).

III

Stap 6 - Communicatie

**Stap in het
buitenleven**

volg het spoor van de stad
naar het landschap

Resultaat stap 6

In stap zes heb je invulling gegeven aan de communicatie.

- Er ligt een communicatieplan.
- Er ligt een mediaplan.
- Er zijn (lokale) Buitenpoortcommunicatie-uitingen ontwikkeld.

Kenmerken van een Buitenpoortstation

Een Buitenpoortstation voldoet aan alle criteria indien:

- Het een knooppunt is van openbaar vervoer: meestal de trein, maar het kan ook een knooppunt zijn van bus, tram of metro.
 - Het landschap dichtbij en bij voorkeur zichtbaar is vanaf het station (de last mile). Indien het landschap van bestemming niet zichtbaar is, zijn er herkenbare landschapselementen zichtbaar vanaf het perron. Bijvoorbeeld beplanting die refereert aan het natuurgebied.
 - Het station een herkenbare en directe verbinding heeft met het landschap.
 - De Buitenpoort functioneert als een ontmoetingsplaats/informatiepunt (in het bestaande stationsgebouw of in een gerealiseerde ontmoetingsplaats/informatiepunt) en een herkenbare Buitenpoortuitstraling heeft.
 - Er een sanitaire voorziening is op het station of in de stationsomgeving.
- Er een beschutte wachtruimte is op het station of in de nabije omgeving met een drink- en/of eetgelegenheid.
 - Er programmering ontwikkeld is bij het station of in de stationsomgeving, bij voorkeur gedurende het hele jaar.
 - Het station aansluit op een fiets-, vaar- of wandelnetwerk in de omgeving.
 - Op het station of in de nabije omgeving fietsen kunnen worden gehuurd of geleend.
 - De klantreis op orde is: vanaf huis tot in de natuur, de Buitenpoort leidt de bezoeker en zorgt voor een optimale natuurbeleving.

IV

NA DE START

BUITENPOORTEN

Om de kwaliteit van de Buitenpoort te garanderen en te behouden, is het van belang om met het projectteam afspraken te maken over de exploitatiefase en voor alle betrokken partijen de verantwoordelijkheden vast te leggen. Denk hierbij aan monitoring, beheer, programmering en marketing.

Opmerking: dit hoofdstuk wordt in de volgende versie van het handboek Buitenpoorten verder uitgewerkt.

Exploitatie van Buitenpoorten

De levensvatbaarheid van Buitenpoorten in deze nieuwe economie is afhankelijk van de exploitatie van Buitenpoorten en de samenwerking tussen burger en publieke en private sector. Door partnerships aan te gaan waarin kennis en kosten worden gedeeld en nieuwe diensten, faciliteiten en activiteiten worden ontwikkeld, kan op een rendabele manier blijvend toegevoegde waarde worden gecreëerd. Voor zowel het omliggende

landschap, de lokale bewoners en ondernemers, de reizigers en betrokken partners.

Buitenpoorten verbinden maatschappelijke thema's als natuur, recreëren, duurzame mobiliteit, wonen, welzijn, vrije tijd, sport, milieu, gezondheid en duurzaamheid. Buitenpoorten brengen gemeenten, provinciën, NS, ProRail, het bedrijfsleven en burgers samen, waarbij iedere partner zijn eigen bijdrage levert als het gaat om investeren, programmeren en beheren.

Uitgangspunten

- Bepaal welke thema's relevant zijn voor de exploitatie van Buitenpoorten. Denk aan monitoren, beheer, programmering, marketing en budgettering.
- Breng op basis van de thema's de verantwoordelijke publieke en private partners in kaart.
- Volg nauwlettend de veranderende behoeften van bewoners, ondernemers en bezoekers en pas waar nodig het programma daarop aan.
- Bedenk waar je wil staan na één jaar en drie jaar als het gaat om bezoekersaantallen, beheer, programmering en communicatie.

Stappen

Monitoren

- Reizigersbeleving
- Bezoekersaantallen van bestemmingen
- Behoeften van bewoners, ondernemers en bezoekers

Beheer

- Wie zijn verantwoordelijk voor onderhoud en beheer?
- Wie beheert de openbare ruimte (per domein)?
- Wie beheert het station?

Programmering

- De afspraken over de programmering, zoals die gemaakt zijn in stap 5, moeten bewaakt en up-to-date gehouden worden na de start. Bepaal wie daarvoor verantwoordelijk is.
- Ontwikkel exploitatieprojecten in de vorm van co-creaties.

Marketing

- Houd communicatiemiddelen, zoals de website of informatiepanelen, up-to-date.
- Maak afspraken over de planning van activiteiten voor het komende jaar en de opvolgende twee jaren.
- Maak afspraken wie waarvoor verantwoordelijk is.

Budget

- Bepaal wie financieel verantwoordelijk is voor de budgetten van beheer en onderhoud.
- Maak afspraken over de budgetten voor de komende jaren. Maak afspraken wie waarvoor verantwoordelijk is.

IV

BIJLAGEN

BUITENPOORTEN

Dit is de handleiding voor het toepassen van de huisstijl van Buitenpoorten. De huisstijl ligt op hoofdlijnen vast maar dient op detailniveau bij de komende projecten nog verder aangescherpt te worden. Deze handleiding is bedoeld voor iedereen die betrokken is bij het ontwerpen en produceren van Buitenpoortuitingen.

Aan de orde komen:

1. Doel van de huisstijl
2. Uitgangspunten
3. Elementen
4. Toepassingen

1 Doel

- Eenheid alle Buitenpoorten
- Herkenbaar als Buitenpoort
- Accentueren verschillen tussen Buitenpoorten
- Kwaliteit, keurmerk
- Een evenwichtige verhouding met de beeldtaal van partners

2 Uitgangspunten

Onderscheid tussen praktische toepassingen zoals bewegwijzering en de verhalende toepassingen.

Algemeen beeld

- Ongerepte natuur
- Tot de verbeelding sprekend
- Filmisch

Voor de bewegwijzering van thuis/stad naar de natuur

- Waar mogelijk gebruik van bestaande systemen. Binnen de stations gebruik van bewegwijzering van NS en ProRail. In de natuurgebieden integratie met bestaande bewegwijzering van wandel- en fietsroutes en knooppunt-netwerken.
- Voor het overige eigen beeldmiddelen: tekst en pictogrammen.
- Waar mogelijk gebruik van pictogrammen.
- Eigen kleurenpallet.
- Vriendelijk, leesbaar, toegankelijk.

Voor de informele/natuurlijke routing naar de natuur

- Heldere boodschap in combinatie met verleidelijke beelden.
- Waar mogelijk voorvertoning van landschap, highlights dessin om de gast als vanzelf de natuur in te geleiden.

3 Elementen

Voor het maken van alle uitingen wordt gebruik gemaakt van een verzameling vastgestelde beeldelementen. De beeldelementen worden voor alle Buitenpoorten gebruikt. Een aantal elementen krijgt een bij de Buitenpoort behorende karakteristieke invulling.

1 Het logo

- Varianten met de naam van de betreffende Buitenpoort
- Ook dia-positief-variant

De verschillende logos zijn per 1 september te downloaden op:
<https://www.buitenpoorten.nl/huisstijl/elementen/logos>

2 Lettertypes

- Voor alle toepassingen met uitzondering van de route-informatie: DAX Pro
- Voor alle routeinformatie: Unit Rounded Pro

Beide letterfamilies zijn onderdeel van Adobe-typekit.

3 Pictogrammen

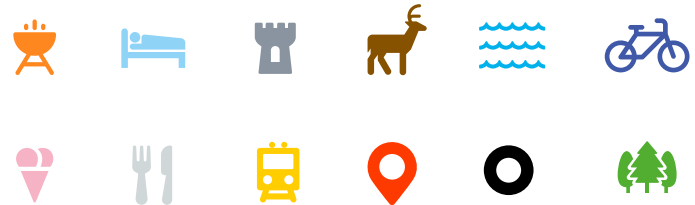
- Voor bewegwijzering
- Voor highlights

Alle Buitenpoort-pictogrammen zijn per 1 september in vector-formaat te downloaden op: <https://www.buitenpoorten.nl/huisstijl/elementen/pictogrammen>

Een aantal pictogrammen van derden (bijv. fietsknooppunten) zijn per 1 september te downloaden op: <https://www.buitenpoorten.nl/huisstijl/elementen/pictogrammen-derden>

4 Kleuren

- Per Buitenpoort wordt een eigen kleur gekozen. De kleur is geïnspireerd op een kenmerkende plant/bloem van het gebied (zie ook dessin);
- Het kleurenpalet bestaat uit verzadigde primaire en secundaire kleuren die ook voor bestaande wandelroutes gebruikt kunnen worden.

5 Het landschap

- Breed, panorama, filmisch decor
- Vogelvlucht perspectief
- Bij voorkeur bewegend beeld
- Juiste seizoen
- Mooie lichten
- Intense kleuren. Denk aan technicolor

6 De highlights

- Close-ups, als filmpersonages
- Alles in de vastgestelde natuursetting, ook culturele- en programmatische highlights
- Afgebeeld in een rond kader met wit-transparante rand

7 Het dessin

- Voor achtergronden
- Voor toepassing waar andere middelen niet mogelijk zijn

4 Toepassingen

Bij de toepassingen wordt altijd gebruik gemaakt van de beeldelementen zoals in voorgaande paragraaf beschreven. Ook bij nieuwe toepassingen die hier nog niet zijn beschreven kan door gebruik van die elementen toch een Buitenpoortbeeld gecreëerd worden.

Waar mogelijk wordt voor *landscape*-beeldverhouding gekozen. Je kunt een keuze maken uit de volgende communicatiemiddelen. Hieronder worden de voorbeelden weergegeven.

1. Abri's
2. Videowalls / Digitale schermen / Videocube
3. Routekaarten
4. Bewegwijzering
5. Buitenpoortroute
6. Folders
7. Website
8. Vormgeving divers

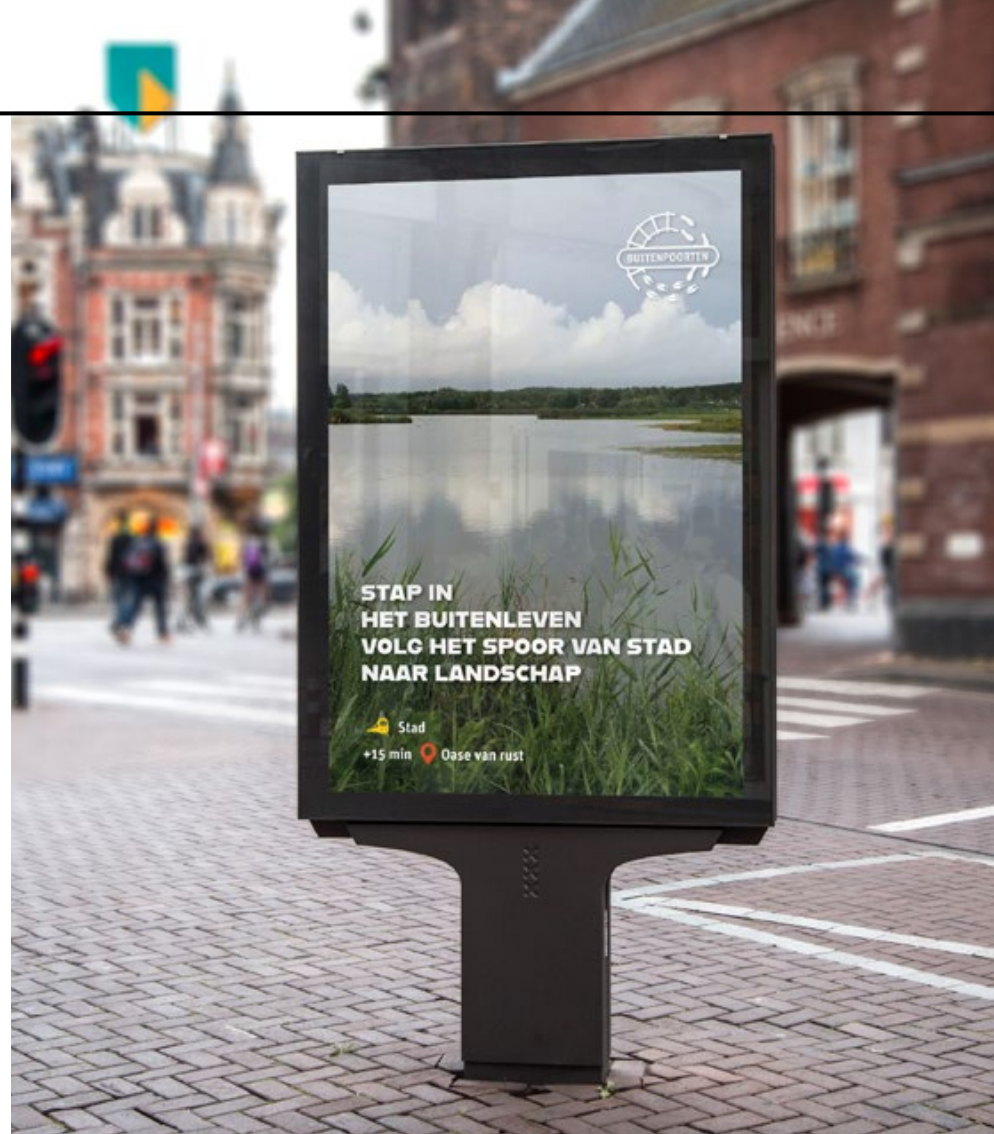
1 Abri's

Abri's bevatten altijd de volgende elementen:

- Landschapsportret/Highlight beeldvullend
- De boodschap
- Het logo van de betreffende buitenpoort
- De reisinformatie

De sjabloondocumenten voor abris zijn per 1 september te downloaden op:

<https://www.buitenpoorten.nl/huisstijl/toepassingen/abri>

2 Videowalls / Digitale schermen / Videocube

Videowalls en andere digitale schermen zijn er in zeer uiteenlopende formaten. De 'landscape'-formaten bestaan altijd uit de volgende elementen:

- Landschapsportret in vogelvlucht, bewegend beeld;
- Highlight in cirkel met wit-transparante rand, opstijgend, oplossend;
- De boodschap inclusief actuele reisinformatie stapsgewijs, geanimeerd in beeld gebracht.

De sjabloondocumenten voor digitale beeldschermen zijn per 1 september te downloaden op:

<https://www.buitenpoorten.nl/huisstijl/toepassingen/digitale-schermen>

Videowalls op Amsterdam Centraal tijdens testlocatie Santpoort Noord

Videowall op Amsterdam Centraal tijdens testlocatie Santpoort Noord

Een montage/voorbeeld van een videocube in de stad

Bijlage 1 - Huisstijl

3 Routekaarten

Routekaarten bevatten de volgende elementen:

- Luchtfoto van het landschap, bij voorkeur in perspectief;
- De bestaande fiets en wandelroutes (buitenpoortselectie), in de kleuren van de bestaande bewegwijzering;
- De verbindingsroute met de aansluitingen op de bestaande routes, met route-informatie;
- iconen van highlights en touristische en praktische informatie;
- Een inzet met het station en de stationsomgeving.

Verbindingsroute testlocatie Santpoort Noord

4 Bewegwijzing

Er zijn 3 vormen van bewegwijzing:

- De bewegwijzing in de stationsdomeinen in de huisstijl van NS en ProRail;
- De bestaande bewegwijzing in de natuurgebieden van fiets- en wandelroutes. Denk aan NS-lange-afstandsroutes, fietsknooppuntnetwerken, wandelroutes van Natuurmonumenten, enz. Allen met hun eigen stijl;
- De Buitenpoort-bewegwijzing van het station naar het informatiepunt.

De Buitenpoortbewegwijzing heeft de volgende kenmerken:

- Sluit aan bij de huisstijl van NS en ProRail;
- Logo van de Buitenpoort;
- Icoon van het informatiepunt.

De elementen zijn per 1 september te downloaden op:
<https://www.buitenpoorten.nl/huisstijl/elementen/logos>

Bewegwijzing testlocatie Santpoort Noord

<https://www.buitenpoorten.nl/huisstijl/elementen/pictogrammen>

5 De verbindingsroute

De verbindingsroute verbindt het station (vanaf het informatiepunt) met de bestaande wandel- en fietsroutes en geeft informatie over de highlights. De route wordt aangeduid met routepaaltjes.

Een routepaaltje heeft de volgende kenmerken:

- Bestaande bewegwijzering is geïntegreerd;
- Pijlen en afstanden naar routes en belangrijke punten;
- Buitenpoortlogo van het station;
- Highlights met een toelichting.

Routepaaltjes testlocatie Santpoort Noord

6 Folders

De folder heeft de volgende kenmerken:

- din-large, 6 pag, 2-slagen zigzagvouw;
- op een plano-zijde (incl. voorzijde) informatie over het natuurgebied en de highlights;
- Op de andere planozijde (incl. achterzijde) praktische informatie en routekaart.

Een sjabloondocument is per 1 september te downloaden op:

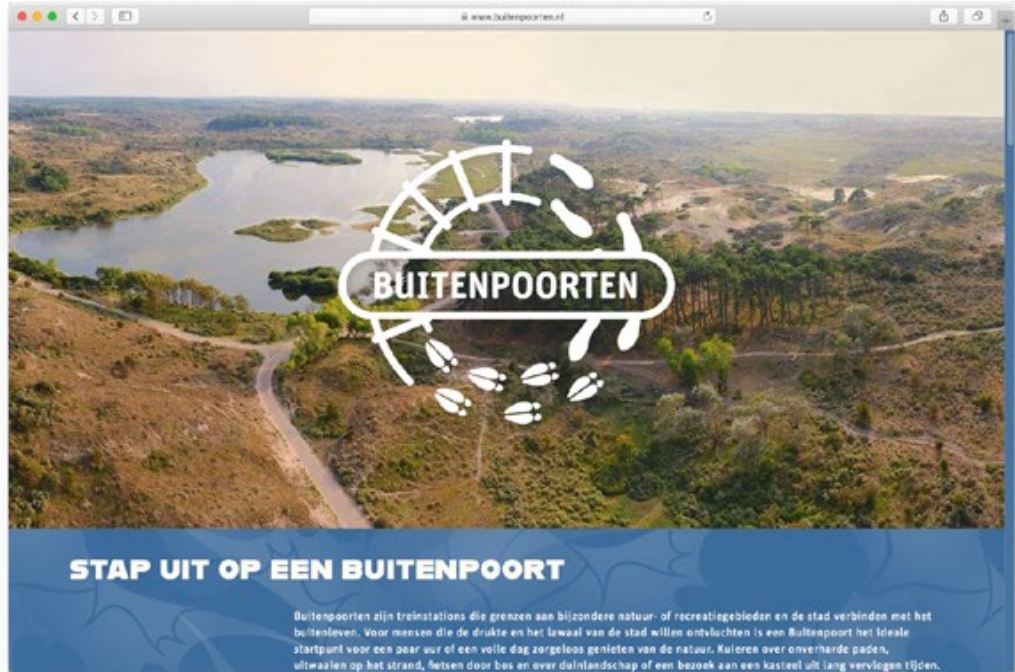
<https://www.buitenpoorten.nl/huisstijl/toepassingen/folder>

7 Website

De website is voorlopig een one-pager. De verschillende artikelen worden onder elkaar geplaatst. De vormgeving wordt automatisch gegenereerd door het 'Buitenpoortthema'.

Zie <https://www.buitenpoorten.nl>

8 Vormgeving divers

Er doen zich per station en per stationsomgeving verschillende situaties voor waar de vormgeving op maat toegepast moet worden. Daartoe kunnen alle buitenpoortelementen gebruikt worden.

De volgende uitgangspunten bieden houvast:

- Het landschap als onderlegger;
- De highlights in cirkels met transparante witranden;
- Gebruik van het gebiedseigen dessin;
- Een zo natuurlijk mogelijke uitstraling heeft de voorkeur.

Stationstunnel testlocatie Santpoort Noord

Het bepalen van de boodschap

In de verschillende boodschappen waarmee we de doelgroep interesseren om een bezoek te brengen aan het natuurgebied kunnen we vier niveaus onderscheiden:

1. Inspireren Buitenpoortenconcept
2. Inspireren/activeren specifieke Buitenpoort
3. Inspireren/activeren highlights
4. Informeren highlights en routes

Om deze boodschappen elkaar te laten versterken en te zorgen voor herkenbaarheid, is een kapstok ontwikkeld die bestaat uit de volgende elementen:

- Stap in... Stap uit...
- Stap in... Volg het spoor naar...

Hieronder wordt duidelijk hoe je deze kapstok kan toepassen op de verschillende boodschappen.

1 Inspirerende boodschap Buitenpoorten algemeen

Maak gebruik van de volgende thematische boodschap om de doelgroep bewust te maken van de bijzondere natuur in de nabije omgeving, bijvoorbeeld in de algemene folder:

***Stap in het buitenleven
Volg het spoor van stad naar landschap***

2 Inspirerende/ activerende boodschap specifieke Buitenpoort

Wanneer je jullie Buitenpoort onder de aandacht wilt brengen, bijvoorbeeld opabri's in de stad, maak dan gebruik van de volgende meer specifieke en activerende opzet:

***Stap in het buitenleven
Stap uit op <naam Buitenpoort>***

Ook hier kun je gebruikmaken van het beeldmateriaal van de highlights die je in stap 3 hebt geselecteerd.

3 Inspirerende/ activerende boodschap highlights Buitenpoort

Om een highlight voor het voetlicht te brengen, pas je het 'Stap in... Stap uit..' principe toe op die highlight, bijvoorbeeld:

***Stap in een oase van rust
Stap uit op Santpoort Noord***

4 Informerende boodschap natuurgebied, routes, highlights

Wanneer je de doelgroep meer wilt vertellen over de highlights en wilt uitleggen langs welke routes zij die kunnen bereiken, bijvoorbeeld op een informatiepaneel, hanteer je de volgende opzet:

***Stap in het buitenleven
Volg het spoor naar... <naam of namen highlight(s)>***

An aerial photograph of a natural landscape. On the left, a large, calm lake with several small islands is visible. A dirt path winds through a dense forest of tall, thin trees, likely pines, that runs parallel to the lake. The terrain is hilly and covered in a mix of green grass and brownish, scrubby vegetation. In the foreground, a paved road curves through the landscape. The overall scene is bright and clear, suggesting a sunny day.

**STAP IN HET BUITENLEVEN
VOLG HET SPOOR VAN STAD NAAR LANDSCHAP**

Wij willen iedereen bedanken die aan dit handboek heeft meegewerkt.

Het handboek is goedgekeurd door het Bestuurlijk Overleg Buitenpoorten, voorgezeten door Cees Loggen, gedeputeerde provincie Noord-Holland.

Dit product is ontwikkeld in opdracht van de Stuurgroep Buitenpoorten.

In samenwerking met:

Provincie Noord-Holland

NS

Metropoolregio Amsterdam (programma Metropolitaan Landschap)

ProRail

Bureau Spoorbouwmeester

Gemeente Velsen

Natuurmonumenten

IVN

Staatsbosbeheer

DS landschapsarchitecten

Realisatie:

Projectbureau psCity

Projectmanagement & communicatie: Thijs Verheugen

Vormgeving: Theo Heldens

Copy: Peter Boots

